

Bilaga 5. Fakta om invandring

Det finns många myter om invandring. För att sprida fakta lanserade regeringen i december 2011 en ny webbsida där fakta om invandringen till Sverige finns.¹

Olika begrepp

När vi talar om integration och mångfald är det en mycket heterogen grupp vi talar om. Det finns många olika typer av ”invandrare”, samtidigt som begreppsförvirringen är stor. Det finns faktiskt inget allmänt accepterat begrepp för gruppen, med undantag för det långa begreppet svenskar med utländsk bakgrund. Detta föredras av regeringen och våra myndigheter.

Följande beteckningar används:

- Asylsökande är en utländsk medborgare som tagit sig till Sverige och begärt skydd, men som ännu inte fått sin ansökan beviljad.
- Flykting är en utländsk medborgare som har fått tillstånd att som flykting bosätta sig i Sverige.
- Kvotflykting är en utländsk medborgare som före resan till Sverige fått uppehållstillstånd. De kommer ofta från flyktingläger och det finns en årlig kvot för hur många som överförs till Sverige.
- Konventionsflykting är personer som uppfyller kriterierna i FN:s flyktingkonvention.
- Familje- eller anhöriganknytning handlar om personer som kommer till Sverige på grund av familjeband.
- Ensamkommande barn är asylsökande barn eller ungdomar under 18 år som kommer till Sverige utan legal vårdnadshavare.
- Arbetskraftsinvandring dominerade fram till 1970-talets början. Från och med den 15 december 2008 är det lättare att rekrytera arbetskraft från andra länder.
- Gästarbetare är arbetskraft med tillfälligt arbetstillstånd. I Sverige finns många gästarbetare, särskilt inom jordbruk och trädgårdsnäring respektive bärplockning.
- Nyanländ är en utlandsfödd person som varit bosatt och folkbokförd i Sverige i upp till två år.
- Utlänning är en som inte är svensk medborgare. Begreppet har en negativ klang.
- Invandrare används för att beteckna utrikes födda personer som lever i Sverige. Sedan början av 2000-talet används ordet invandrare i offentligt sammanhang endast för personer som nyss anlänt till Sverige. Många ser ordet som negativt laddat.
- Invandrarbakgrund eller andra generationens invandrare används för att beteckna barn till föräldrar som invandrat till Sverige. En orsak till att begreppet används är att det förekommer att barn och även i vissa fall barnbarn till invandrade föräldrar, har liknande problem med utanförskap och bidragsberoende som deras föräldrar har.
- Invandrade svenskar används allt oftare som synonym till invandrare.
- Svenskar med utländsk bakgrund används som synonym till invandrare och även för barn med en eller båda föräldrarna födda utomlands.

¹ www.regeringen.se/sb/d/2279/a/181576

- Utlandsfödda används ofta. När man talar om integration är det dock viktigt att komma ihåg att många barn till utlandsfödda också har problem med utanförskap.
- Tredjelandsmedborgare används av EU som definition av alla som inte är EU-medborgare.
- Nysvenskar är ett begrepp som används som alternativ till invandrare. Men ”Nysvenska rörelsen” är en fascistisk organisation och begreppet känns inte rumsrent.
- Främlingar är en mindre lämplig beteckning på invandrade svenskar, men som dock används i en del projekt.
- Minoritetsbefolkning är en beteckning som stundtals används. När vi har nära 2 miljoner i Sverige som tillhör gruppen ”minoritetsbefolkning”, är begreppet inte särskilt relevant.
- En alternativ beteckning är svenskar i första generation respektive svenskar i andra generation.
- Återvandring är invandrade svenskar som återvandrar till sitt tidigare hemland.

Sveriges befolkning och invandring

Sverige är ett mångfaldens land. Vår befolkning har rötter i över 200 länder. År 2007 kom 98 485 invandrare till Sverige, år 2008 101 171, år 2009 102 280, år 2010 98 801 och år 2011 94 467 personer. Av dessa invandrare var 15 000 svenskfödda och därutöver var irakier, polacker och afghaner de vanligaste nationaliteterna. Under år 2011 utvandrade 51 179 personer från Sverige. Av dessa var drygt 22 000 svenskfödda och drygt 29 000 utrikes födda. Utvandringen år 2011 var störst i historien räknat i antalet människor, större än rekordåret 1887 när Amerikautvandringen hade sitt toppår.²

Under första kvartalet år 2012 ökade antalet asylsökande med 22 procent. Bland somalier var ökningen hela 75 procent. Anledningen är troligen en dom i Migrationsöverdomstolen som medför att Migrationsverket skriver upp prognoserna för somaliska flyktingar.

SCB:s statistik visar att det år 2010 bodde 1 384 929 utrikes födda personer i Sverige av vilka 59,1% var svenska medborgare. Under 2010 erhöll 32 457 personer ett svenskt medborgarskap.

Knappt 15 % av svenskarna är utrikes födda. Andelen inrikes födda med två utrikes födda föräldrar var 412 960 personer år 2010. Det innebär att 19,1% av befolkningen har vad man kallar för en utrikes bakgrund. Ytterligare nära 590 000 inrikes födda har en förälder som är född i Sverige och en som är utrikesfödd. Således har nära 1 miljon inrikes födda den ena eller båda föräldrarna födda utomlands. Det innebär att nära 25 procent av svenskarna har någon form av utländsk bakgrund. År 2015 beräknas andelen svenskar med utländsk bakgrund vara uppemot 30 procent.

Invandringen varierar något mellan åren. År 2007 kom 98 485 invandrare till Sverige, år 2008 101 171, år 2009 102 280 och år 2010 Närmare 50 000 personer utvandrade från Sverige år

² http://www.scb.se/Pages/PressRelease____329027.aspx

2010.³ Det är dock relativt få bland dem som är födda i ett land utanför EU som återvänder eller utvandrar till ett annat land.⁴

Anhöriginvandring

Invandringen av anhöriga omfattar omkring 19 000 personer per år, och en stor del av dessa är thailändska kvinnor som etablerat en relation med en svensk man. Även polska kvinnor som har en relation med svenska män är en stor grupp. Under 2012 förväntas en omfattande anhöriginvandring av somalier.

Arbetskraftsinvandring och studenter

Beviljade uppehållstillstånd för arbetstagare utanför EU - största yrkesgrupperna

Yrkesgrupp	2011	2010	Ökning /minskning	
	jan-dec 2011	jan-dec 2010	Antal	Procent
1 Medhjälpare inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fisk	2 821	4 508	-1 687	- 37 %
2 Dataspecialister	2 795	2 208	587	+ 27 %
3 Storhushålls- och restaurangpersonal	1 323	1 049	274	+ 26 %
4 Städare m.fl	798	487	311	+ 64 %
5 Köks- och restaurangbiträden	796	548	248	+ 45 %
6 Civilingenjörer, arkitekter m.fl.	630	525	105	+ 20 %
7 Slaktare, bagare, konditorer m.fl	386	330	56	+ 17 %
8 Byggnads- och anläggningsarbetare	362	226	136	+ 60 %
9 Ingenjörer och tekniker	338	332	6	+ 2 %
10 Växtodlare inom jordbruk och trädgård	286	220	66	+ 30 %
Övriga	4 187	3 179	1 008	+ 32 %
TOTAL	14 722	13 612	1 110	+ 8 %

Återigen har invandringen av arbetskraft blivit mer betydande. Under de senaste sju åren har antalet tillstånd för arbete som utfärdats till personer från länder utanför EU tredubblats. Förr bestod invandringen till Sverige i stort enbart av flyktingar. Tack vare den nya arbetskraftsinvandringslagen är fördelningen mellan arbetskraft och flyktingar på väg att

³ Rikligt med information finns även på www.migrationsinfo.se

⁴ För en analys av återvandring, se *Återvandring efter tid i Sverige*. SCB 2011.

jämnas ut. Denna grupp var som störst år 2009 då bland annat tusentals bärplockare kom från framför allt Thailand. Under år 2011 beviljades 17. 877 tillstånd. Bärplockarna och jordbruksarbetarna har sjunkit med 37 procent till 2.821, men är fortfarande den största gruppen.

Räknat i procent var det antalet städare från utomeuropeiska länder som ökade mest. Inom denna yrkesgrupp steg antalet med 64 procent till 798 beviljade tillstånd år 2011. Datorspecialisterna från främst Indien blir fler och antalet beviljade uppehållstillstånd steg med 27 procent till 2 795 personer. Storhushålls- och restaurangpersonal är också en stor och ökande grupp.

Antalet utomeuropeiska studenter som beviljats uppehållstillstånd har mer än halverats, från 14.188 under 2010 till 6 836 år 2011. Förklaringen är att universitetsstudierna inte längre är gratis för denna grupp.

Vilka länder kommer svenskar med utrikes bakgrund från?

Det finns invandrade svenskar från drygt 200 länder. Av de utrikesfödda eller dem med en eller två utrikesfödda föräldrar, personer med utländsk bakgrund, kom i tur och ordning:

1. Finland 169 521
2. Irak 121 761
3. F.d. Jugoslavien 70 819
4. Polen 70 253
5. Iran 62 120
6. Bosnien och Hercegovina 56 183
7. Tyskland 48 527
8. Danmark 45 548
9. Norge 43 430
10. Turkiet 42 527
11. Somalia 37 846
12. Thailand 31 378
13. Chile 28 378
14. Libanon 24 116
15. Kina 23 998
16. Storbritannien och Nordirland 20 863
17. Syrien 20 758
18. Rumänien 19 741
19. Indien 17 863
20. USA 17 179
21. Ryssland 15 511
22. Ungern 15 339
23. Vietnam 14 584
24. Afghanistan 14 420
25. Etiopien 13 822
26. Grekland 11 381
27. Colombia 10 531

- 28. Sydkorea 10 398
- 29. Estland 10 301
- 30. Pakistan 10 265

Asylsökande och beviljade uppehållstillstånd

Asylsökande, de 15 största länderna

Medborgarskap	2011	2010	Ökning/minskning	
	jan-dec 2011	jan-dec 2010	Antal	Procent
1 Afghanistan	4 122	2 393	1 729	+ 72 %
2 Somalia	3 981	5 553	-1 572	- 28 %
3 Serbien	2 705	6 343	-3 638	- 57 %
4 Eritrea	1 647	1 443	204	+ 14 %
5 Irak	1 633	1 977	-344	- 17 %
6 Kosovo	1 210	1 567	-357	- 23 %
7 Iran	1 120	1 182	-62	- 5 %
8 Statslös	1 109	1 033	76	+ 7 %
9 Bosnien och Hercegovina	981	123	858	+ 698 %
10 Ryssland	933	988	-55	- 6 %
11 Makedonien	890	908	-18	- 2 %
12 Mongoliet	773	727	46	+ 6 %
13 Syrien	640	421	219	+ 52 %
14 Vitryssland	419	338	81	+ 24 %
15 Libyen	402	311	91	+ 29 %
Övriga	7 083	6 512	571	+ 9 %
TOTAL	29 648	31 819	-2 171	- 7 %

Under 2011 prövade Migrationsverket 29 6648 asylärenden varav ungefär 30 % av ansökningarna fick bifall. Vad gäller antalet avgjorda asylärenden kom under år 2011 (andelen beviljade gäller fram till och med november) från:

1. Afghanistan 4 122 (66 % beviljades)
2. Somalia 3 981 (63 % beviljades)
3. Serbien 2 3699 (2 % beviljades)
4. Eritrea 1 647 (76 % beviljades)
5. Irak 1 633 (44 % beviljades)
6. Kosovo 1 210 (6 % beviljades)
7. Iran 1 120 (32 % beviljades)

Av 2 657 barn år 2011 kom 1 693 från Afghanistan, 251 från Somalia, 64 från Eritrea och 64 från Irak. Ca 75 % av de ensamkommande barnen fick bifall på sin ansökan.

Under de första 11 månaderna år 2011 beviljades uppehållstillstånd till 2 503 konventionsflyktingar, 5 938 skyddsbehövande, 1 193 synnerligen ömmande skäl, 72

tidsbegränsade tillstånd, 1 867 kvotflyktingar, 19 021 anhöriga, 2 788 anhöriga till flyktingar, 24 237 arbetsmarknad, 5 765 studerande 21 378 EES-uppehållsrätter, 10 721 besök samt 325 adoptivbarn.

Afghanerna var den största gruppen, 3 160 personer, som fick uppehållstillstånd i Sverige under 2011. Det är ökning med 33 procent. Under samma period har antalet somalier, som tidigare var den största gruppen, som sökt asyl och som beviljats uppehållstillstånd minskat radikalt. En viktig orsak är att somaliska familjer för tillfället inte kan återförenas i Sverige efter ett beslut i Migrationsöverdomstolen. Antalet somalier som fick uppehållstillstånd sjönk med drygt 30 procent till 3 153 under 2011.

Många asylsökande bor på landet

När man talar om invandrare så är det de stora städernas förorter som man ser framför sig. Det är Stockholm, Göteborg och Malmö vi ser framför oss. Men utgår vi från antalet asylsökande så är det inte mer än 17,8 procent som bor där i dag. År 2009 var de 23 procent och år 2010 22,6 procent av de asylsökande som valde storstäderna. Intresset för landsbygden tycks öka.

År 2011 bodde det 3 598 asylsökande i Stockholm, 1 442 i Göteborg och 1 250 i Malmö. I de omtalade invandrantäta Botkyrka bodde det 508 och i Södertälje 500 asylsökande. Det bodde sammantaget 5 708 asylsökande i Gävleborg, Norrbotten, Västerbotten, och Västernorrland. Läger vi samman Värmland, Kronoberg, Jönköping och Kalmar län tillkommer 6 244 asylsökande.

Således bodde det 7 298 asylsökande i de omtalade storstadsområdena och 11 962 i de typiska landsbygds länen. Läger vi samman mindre kommuner som Alvesta, Boden, Borgholm, Filipstad, Flen, Gävle, Gällivare, Kiruna, Hedemora, Hultsfred, Skellefteå, Sundsvall och Uppvidinge, så bodde där 8 309 asylsökande. Det bodde alltså fler flyktingar i dessa landsbygds kommuner än i storstäderna.

Med tanke på att så många asylsökande finns i landsbygdsområdena och eftersom andelen asylsökande som bor i storstäderna minskar, ökar landsbygdens potential som platsen för integration och mångfald. Dock är det mycket vanligt att de som beviljas uppehållstillstånd väljer att flytta från de mindre orterna, om inte annat när de är klara med sin SFI-utbildning. Att behålla invandrarna på landsbygden är en stor utmaning för att klara av det behov av befolkningsutveckling som många kommuner har.

Asylmottagning, regionala skillnader

Det är betydande skillnader mellan länen vad gäller antalet asylsökande. I november var enligt Migrationsverkets statistik antalet inskrivna asylsökande i Sverige år 2011 totalt 35 163 personer. Var de asylsökande bor beror i huvudsak på var Migrationsverket har sina anläggningsboenden. Fördelningen på de olika länen var:

1. 6 795 i Stockholms län
2. 5 232 i Västra Götaland
3. 2 758 i Skåne
4. 2 656 i Norrbotten

5. 2 086 i Kalmar
6. 1 829 i Örebro
7. 1 749 i Kronoberg
8. 1 568 i Gävleborg
9. 1 484 i Västerbotten
10. 1 405 i Södermanland
11. 1 383 i Värmland
12. 1 218 i Östergötland
13. 1 262 i Västernorrland
14. 1 026 i Jönköping
15. 931 i Dalarna
16. 566 i Blekinge
17. 537 i Västmanland
18. 437 i Uppsala län
19. 129 i Halland
20. 63 i Jämtland
21. 26 på Gotland,

Vissa län tar emot många asylsökande medan några län tar emot färre. Att ha många asylsökande i länet kan givetvis vara en styrka för att locka invandrare till landsbygden. I de län som år efter år tar emot många nyanlända bör det finnas en omfattande erfarenhet av hur arbetet med integration bäst bedrivs. Ett kunskapsutbyte mellan län och kommuner bör kunna ge en god kunskapsbas att lära sig mycket av.

Motsvarande stora skillnader finns också på kommunal nivå (statistiken gäller år 2011 fram till den 7 november). Vissa kommuner tar år efter år emot många asylsökande medan andra tar emot få. Även i flera län som tar emot många nyanlända finns det såväl kommuner som tar emot få som sådana som tar emot många. De erfarenheter som finns på kommunal nivå bör vara en god resurs för arbete med integration.

Migrationsverkets statistik är intressant att analysera för dem som vill arbeta med integration på landet. Det är rimligt att anta att det är olika förutsättningar att arbeta i en kommun som är van vid många asylsökande än en som inte är det. Skåne kan utgöra en illustration till de stora skillnaderna på kommunal nivå. Medan Landskrona tog emot 93, Osby 68, Perstorp 68 och Östra Göinge 282 asylsökande, tog Kävlinge emot 3, Simrishamn 3 och Sjöbo 2. Men som redan konstaterats är det Migrationsverkets boende som styr var de asylsökande hamnar. Å andra sidan kan län och kommuner påverka var detta boende finns.

Nu är det inte givet att det i en kommun som är van vid många asylsökande, är lättare att arbeta med integration än i en kommun som har få i denna grupp. Man kan reflektera över skillnaderna i Gävleborgs län. Medan Hudiksvall tog emot 55 asylsökande tog Söderhamn emot 543. Söderhamn var den kommun där Sverigedemokraterna fick flest röster norr om Bohuslän. Poängen med dessa siffror är inte att peka ut enskilda kommuner, utan att visa på

vikten av att analysera situationen i just den kommun man vill arbeta med integration på landet.

Ensamkommande barn, regionala skillnader

Det är också stora regionala skillnader vad gäller mottagandet av ensamkommande barn. Det pågår en diskussion om att lagstifta om att kommuner ska vara skyldiga att ta emot dessa barn. I dag vägrar en del kommuner detta. Dessa siffror gäller för år 2011 fram till och med oktober.

1. Stockholm 289
2. Skåne 250
3. Västra Götaland 249
4. Västerbotten 133
5. Värmland 103
6. Norrbotten 94
7. Uppsala 92
8. Örebro 88
9. Östergötland 88
10. Kronoberg 79
11. Gävleborg 78
12. Jämtland 78
13. Dalarna 77
14. Jönköping 52
15. Södermanland 50
16. Västernorrland 48
17. Kalmar 47
18. Halland 41
19. Blekinge 40
20. Västmanland 35
21. Gotland 10

Uppehållstillstånd, regionala skillnader

Migrationsverkets statistik över asylsökande som fått uppehållstillstånd fram till och med oktober, visar följande regionala skillnader:

1. Stockholm 1 979
2. Västra Götaland 1 690
3. Skåne 1 393
4. Västerbotten 597
5. Östergötland 565
6. Gävleborg 550
7. Södermanland 534
8. Västernorrland 503
9. Örebro 459
10. Dalarna 425

11. Kronoberg 412
12. Kalmar 379
13. Norrbotten 350
14. Jämtland 339
15. Västmanland 325
16. Värmland 292
17. Uppsala 274
18. Jönköping 262
19. Blekinge 192
20. Halland 134
21. Gotland 16

Regionala skillnader med invandrade svenskar

Det är mycket stora regionala skillnader vad gäller invandrade svenskar. Medan en del kommuner har omkring 4 procent av befolkningen som är utrikes födda har andra omkring 40 procent som är födda i ett annat land. Med undantag från områden som gränsar till Finland och Norge bor det färre invandrade svenskar i Norrland i jämförelse med övriga Sverige.

SCB:s statistik över år 2010 visar att det är stora skillnader mellan kommunerna vad gäller andelen utrikes födda. Störst andel har Haparanda med 39,5% varav de flesta är födda i Finland, följt av Botkyrka med 37,2%, Södertälje med 31,7%, Malmö med 30,2%, Burlöv med 27 %, Huddinge med 25,6%, Sundbyberg med 25,6%, Solna med 24,8%, Landskrona med 24,2% och Övertorneå mer 24,1%. Kommuner med lägst andel utrikes födda var Lekeberg med 3,9 %, Ovanåker med 4,5 %, Öckerö med 4,3 %, Piteå med 4,4 %, Storuman med 4,4 %, Vansbro med 4,7 %, Gotland med 4,7 %, Rättvik med 4,7 %, Mörbylånga med 4,9 % och Åtvidaberg med 5 %.

Den tillgängliga detaljstatistiken kring regionala skillnader kommer från 2008. År 2008 var 14 procent av Sveriges befolkning född utomlands.⁵ SCB:s statistik är uppdelad i FA-regioner (funktionella analysregioner) och det finns stora skillnader mellan dessa. Av samtliga FA-regioner är det Haparanda som har störst andel utrikes födda, nära 40 procent. Flertalet av dessa är födda i Finland. I övrigt har regionerna i Norrland en jämförelsevis låg andel utrikes födda, men undantag av de områden som gränsar till Norge där det bor många som är födda i Norge. I Stockholms FA-region är 19 procent födda utomlands, i Malmö 18 och i Göteborg 15. De vanligaste födelseländerna bland dem som är födda utanför Europa är Irak och Iran.

Av FA-regionerna är 30 småregioner med en befolkning mellan knappt 3 000 och 41 000 invånare. I nästan alla av dessa regioner bor det fler män än kvinnor. Bland utrikes födda är kvinnorna dock något fler än männen.

⁵ Integration – ett regionalpolitiskt perspektiv. Integration rapport 3. SCB 2010

Arbetskraft

I dag utgör svenskar med utländsk bakgrund ungefär en fjärdedel av arbetskraften i Sverige. Under tredje kvartalet 2011 var, enligt SCB:s statistik (AKU), 700 500 utrikes födda personer sysselsatta och av dem hade knappt 522 600 ett arbete på heltid. Den faktiska medelsarbetstiden för utrikes födda var 27 timmar per vecka.

Många arbetar inom hotell, restaurang och transporter. Över 70 000 utrikes födda arbetar inom vård och omsorg. Drygt 30 000 arbetar som lärare. Var fjärde busschaufför är född utanför Europa. Var tredje apotekare, var fjärde läkare och tandläkare, var femte universitetslärare, kemist, fysiker, astronom, historiker och statsvetare samt var tionde ingenjör i Sverige är utrikes födda. På sjukhuset i Torsby är mer än hälften av läkarna födda utomlands, många kommer från Irak. I Stockholms läns landsting är 30 procent av läkarna födda utomlands, varav hälften är födda utanför Europa. Av alla hotell- och kontorstädare i Stockholm år 2008 var 80 procent födda utomlands.⁶

Av de svenskar som är utrikes födda har cirka en tredjedel en eftergymnasial utbildning inom områden som teknik, ekonomi, naturvetenskap och medicin. Bland de läkare som fick svensk legitimation under 2009 var mer än hälften utbildade utomlands.⁷

I Sverige var år 2006 ca 4,2 miljoner sysselsatta i åldrarna 18 till 64 år. Av dessa var ca 72 000 eller 1,7 procent sysselsatta i de gröna näringarna, som jordbruk, skogsbruk, trädgårdsbruk och liknande. De utrikes födda utgjorde då cirka 11,7 procent av de sysselsatta i Sverige som helhet, men det var bara 4,2 procent som var verksamma i de gröna näringarna. Av det totala antalet sysselsatta som är utrikes födda fanns endast 0,6 procent inom de gröna näringarna, mot 1,9 procent för sysselsatta födda i Sverige.

Regionala skillnader i sysselsättningsgrad och inkomster

Det är stora regionala skillnader vad gäller sysselsättningsgraden bland invandrade svenskar. Detta gäller även för inkomstskillnader mellan inrikes och utrikes födda.

Andelen sysselsatta bland de utrikes födda varierar mellan FA-regionerna (Tillväxtverkets 72 funktionella analysregioner). I regioner som Vimmerby, Söderhamn och Blekinge är skillnaden i sysselsättning mellan utrikes och inrikes födda mer än 30 procentenheter. I storstadsregionerna är andelen sysselsatta i genomsnitt 58 procent bland utrikes födda och 82 procent bland inrikes födda. Regioner med en relativt hög sysselsättningsnivå bland utrikes födda är Värnamo, Kiruna och Gällivare.

Det är stora inkomstskillnader mellan inrikes och utrikes födda. År 2008 var medianinkomsten bland inrikes födda 17 900 kr och bland utrikes födda 12 700 kr per månad.

⁶ Se ex. www.dn.se/nyheter/sverige/utan-invandrare-stannar-sverige, www.dn.se/ekonomi/var-fjarde-lakare-i-sverige-fodd-utanfor-norden

⁷ www.dn.se/debatt/nyanlanda-akademiker-maste-lattare-fa-fotfaste

Exempel på FA-regioner med särskilt stora inkomstskillnader är Hagfors, Härjedalen och Stockholm, medan skillnaderna är betydligt lägre i Haparanda. Värnamo och Kiruna har de högsta medianinkomsterna bland utrikes födda.

Utbildning

Utrikes födda har generellt sett en lägre utbildningsnivå än inrikesfödda, men variationerna är stora. Det är en större andel i denna grupp som bara har en förgymnasial utbildning. Andelen med gymnasial och eftergymnasial utbildning är lägre bland de utrikes födda. I vissa mindre regioner, exempelvis i Hagfors, är andelen med eftergymnasial utbildning högre än bland inrikes födda. I regioner dit många flyttar för att studera är andelen med eftergymnasial utbildning högre. Det gäller för FA-regionen Umeå där närmare hälften har en eftergymnasial utbildning, och där andelen med sådan utbildning är något högre bland de utrikes födda. I Södertälje kommun har man konstaterat att 40 procent av de irakiska invandrarna har en akademisk examen.

Det finns FA-regioner där andelen med eftergymnasial utbildning bland de utrikesfödda är låg. Det gäller exempelvis för regionerna Fagersta och Hällefors där den gruppen bara 20 procent av de utrikes födda har högre utbildning. Där är en stor andel födda i Finland och har bott länge i regionen. Även i regionen Värnamo är andelen med högre utbildning låg. Där bor många som är födda i forna Jugoslavien, vilket är en grupp där ofta en mindre andel är eftergymnasialt utbildade.⁸

Många nyanlända har barn med sig, samtidigt som gruppen ensamkommande barn är betydande. Under senare år har skolresultaten för barn som är födda utomlands försämrats. Ungdomar som invandrat vid 16-17 års ålder, när deras jämnåriga redan har börjat i gymnasieskolan, har svårast att klara av sina studier. I den gruppen är det få som har slutbetyg från gymnasiet när de är 20 år gamla. Av de som kom till Sverige är det 10 procentenheter färre som har slutbetyg i jämförelse med 20-åringar med svensk bakgrund.⁹ Den miljö som landsbygdens skolor erbjuder kan vara en resurs för barn och ungdomar som är invandrade svenskar.

Utanförskap

Det finns delar i Svensk integrationspolitik som lyckats mindre bra. I Sverige tar det i genomsnitt sju år för en nyanländ invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden. Efter tre år i Sverige har endast 30 procent av flyktingarna ett arbete. Barn som växer upp i invandratäta områden löper större risk att få ofullständiga betyg, bli långtidsarbetslösa eller utsättas för brott eller hamna i sociala problem.¹⁰

I dag står ungefär 200 000 utrikesfödda utanför arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda är 42,7 procent i landet som helhet. I de kommuner som lyckats bäst är sysselsättningsgraden upp till ca 80 procent. Bland de kommuner som ligger sämst till är inte

⁸ Integration – ett regionalpolitiskt perspektiv. Integration rapport 3. SCB 2010

⁹ Integration – utrikes födda i gymnasieskolan. (2011) SCB Integration: Rapport 4.

¹⁰ *Integrationens utmaningar*. (2010) Timbro. Se även www.dn.se/debatt/nyanlanda-behover-mer-an-en-klapp-pa-huvudet.

mer än drygt 20 procent av de utrikesfödda sysselsatta. Sysselsättningsgraden efter 10 år i Sverige är endast 60-65%. Den ekonomiska utvecklingen under det kommande året medför att Arbetsförmedlingen befarar att arbetslösheten bland de utomeuropeiskt födda kan komma att fördubblas.

På många sätt är Sverige internationellt riktigt usel på att få ut invandrare på arbetsmarknaden. I jämförelse med andra länder inom OECD är Sverige sämst på arbetsmarknadsintegration för invandrade. Skillnaden i sysselsättningsgraden mellan inrikes och utrikes födda är 14,75 i Sverige, vilket kan jämföras med 8,5 % i Danmark, 5,1 % i Finland, 4,5 i Storbritannien och 3,8 % i Spanien. Förvisso satsar många länder på arbetskraftsinvandring, men även bland de länder som tar emot många flyktingar är Sverige sämst på att skapa sysselsättning för de nyanlända.¹¹

12 procent av utrikes födda vuxna får försörjningsstöd, mot 2 procent för hela befolkningen.¹² Två tredjedelar av dem som under längre tid tar emot försörjningsstöd (socialbidrag) är födda utomlands.¹³ Bland föräldrar som är födda utomlands lever nära 40 procent av barnen i barnfattigdom, jämfört med 5 procent bland barn vars föräldrar är födda i Sverige.

Kritik har riktats mot att även vårdnadsbidraget och föräldraförsäkringen kan fungera som en bidragsfälla, särskilt för kvinnor som invandrat till Sverige. Det kan vara en orsak till att sysselsättningsgraden bland invandrade kvinnor bara är 57 procent, för vissa grupper ännu lägre.¹⁴ En studie från Handelshögskolan vid Göteborgs universitet varnar för att det finns en stor risk att Sverige snart får en ny stor grupp fattigpensionärer, som består av invandrare med svag koppling till arbetsmarknaden.¹⁵

Det går bra för många

Det finns många invandrade svenskar som det går mycket bra för. Åren 2000-2005 upplevde 55 procent kvinnor och 30 procent män som var födda i Mellanöstern och Nordafrika att de fick en inkomstökning. Motsvarande andel bland inrikes födda var bara ca 10 procent. Iranska ungdomar är mer eller mindre dominerande bland flera utbildningar till civilingenjör, sjuksköterskor, socionomer, jurister och läkare. Irakiska ungdomar dominerar bland utbildningar till apotekare och receptarier.¹⁶

Vilken kommun är bäst?

Gnosjö kommun utsågs som bäst på integration (görs av tidningen Fokus) åren 2008 och 2009, men kom på plats nio år 2010. Orsaken är effekterna av lågkonjunkturen. Bästa integrationskommun, med betoning på sysselsättning, år 2010 var lilla kommunen Hylte i Hallands län. Kommunledningen i Hylte menar att orsaken till resultatet är att det finns många

¹¹ www.va.se/artiklar/2011/05/26/dumhetens-pris/ samt "Full sysselsättning", Rapport från LO 2012.

¹² Von Bahr, Jenny. (2011) *Bidrag, vägen till arbete? En granskning av svensk integrationspolitik*. Timbro.

¹³ www.dn.se/nyheter/sverige/utrikesfodda-har-blivit-storsta-gruppen-fattiga

¹⁴ Olli Segendorf, Åsa (2011) *Sysselsättning för invandrare – en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration*. ESO 2011:5. www.eso.expertgrupp.se/Uploads/Documents/2011-5-till-webben.pdf

¹⁵ www.hgu.gu.se/om_handelshogskolan/press/pressmeddelanden/nyheter-detalj/invandrare---sveriges-nya-fattigpensionarer.cid1045171

¹⁶ www.newsmill.se/artikel/2011/05/22/n-ringslivet-m-ste-f-nga-upp-den-nya-generationen-framngsrika-invandrare

småföretagare som har en positiv attityd till att anställa invandrare. Småländska Uppvidinge kom på andra plats. På tredje plats kom Salem utanför Stockholm där sysselsättningsgraden är nästan lika hög bland invandrade som bland etniska svenskar. Därefter följde Vaggeryd, Trosa, Älmhult, Eksjö, Oskarshamn och Upplandsbro.

Trosa är den kommun i landet där inkomstskillnaderna är minst mellan invandrade och etniska svenskar. Trosa ligger i Sörmland som ligger i det län som tar emot mest asylsökande i relation till befolkningen. Sörmland ligger också långt framme med att utveckla en samordnad samhällsorientering bland de nyanlända.